

УДК 378.147

ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ КЛАСИЧНИХ МОВ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕТОДОМ ПРОЕКТІВ

У статті окреслено поняття методичної компетентності викладача класичних мов – латинської та давньогрецької, визначено зміст методичної компетентності: конкретизовано знання, уміння, здатність та готовність майбутніх фахівців із класичних мов здійснювати педагогічну діяльність. Розроблено сім навчальних проектів, які корелюють з компетентностями, що мають опанувати студенти вищих навчальних закладів під час вивчення класичних мов – лексичною, граматичною, лінгвосоціокультурною, читацькою. Розроблено критерії та норми оцінювання методичних проектів студентів. Обґрунтовано, що використання творчих короткострокових проектів є за порукою успішного формування методичної компетентності майбутніх викладачів класичних мов.

Ключові слова: класичні мови, латинська мова, давньогрецька мова, методична компетентність, метод проектів, критерії оцінювання методичних проектів, методичний проект.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Підготовка майбутніх викладачів класичних мов є складним і багатовекторним процесом. Модель професійної компетентності фахівців з латинської та давньогрецької мов як комплексне новоутворення особистості охоплює «різноманітні базові та професійні компетентності, в тому числі знання, навички та вміння, здатність та готовність до педагогічної діяльності та творчої активності, а також професійно значущі якості особистості» (Tatarnitseva 2003). Майбутній викладач класичних мов повинен уміти легко і швидко адаптуватися до навчальних умов, бути гнучким і креативним у виборі методів, прийомів і засобів навчання, методів і форм контролю, доборі навчального матеріалу, укладанні програм, навчальних посібників, підручників тощо. Усі ці компоненти складають зміст методичної компетентності, яка є ключовою в моделі професійної підготовки майбутніх філологів-класиків, адже більшість із них працюють саме на викладацьких посадах. Для того, щоб сформувати перелічені практичні уміння та якості майбутнього фахівця, тобто їхню методичну компетентність, необхідно організувати процес підготовки так, щоб він максимально повно відображав реальні умови педагогічної діяльності. Як показує практика навчання класичних мов, більшість студентів недооцінюють значимість цих мов у їхній навчальній та майбутній професійній діяльності, є мало стимульованими, – і тому мотивація студентів та якість результатів в опануванні класичними мовами залежить значною мірою від педагогічної майстерності викладача, від

його ерудованості, фаховості, креативності. Отже, потреба у висококваліфікованих викладачах класичних мов, здатних ефективно здійснювати процес навчання класичних мов, а також недослідженість проблеми формування у них методичної компетентності зумовлюють **актуальність** цієї публікації.

Короткий огляд публікацій з теми. У сучасній лінгводидактиці наразі існують окремі напрацювання в питанні формування методичної компетентності. Так, зокрема формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи було предметом дослідження О.Бігич, формування методичної компетентності вчителя у процесі самостійної роботи вивчала С.Татарніцева, теоретико-методологічні засади формування методичної компетентності у майбутніх викладачів французької мови стали предметом наукового пошуку Н. Майєр, формування методичної компетентності в навчанні читання японською мовою у студентів старших курсів педагогічних закладів освіти досліджувала М.Аракава, методичну компетентність викладача вищого закладу освіти – Н.Соловова. Незважаючи на певні напрацювання в галузі формування методичної компетентності майбутніх педагогів – учителів та викладачів іноземних мов – питання формування означеної компетентності у філологів-класиків наразі ніколи не порушувалося.

Мета дослідження – визначити методичні засади формування в майбутніх викладачів класичних мов методичної компетентності методом проектів.

Завдання дослідження: окреслити поняття методичної компетентності викладача

класичних мов та описати її зміст; визначити обсяг та тематику проектів, обґрунтувати методику їх реалізації в умовах навчання, розробити критерії та норми оцінювання.

Виклад основного матеріалу. У системі сучасної вищої освіти *компетентнісний* підхід визначають провідним. Компетентнісний підхід акцентує увагу на результаті освіти, але результат (на відміну від традиційного підходу) розглядається не як сума засвоєної інформації, а як вміння діяти в різних, у тому числі в проблемних і нестандартних, ситуаціях (Ibragimova 2010). Ключовим поняттям компетентнісного підходу є *компетентність*, яку, поділяючи висновки А.Євсєєва, визначаємо як сукупність низки характеристик особистості, що виражають ступінь готовності до реалізації своїх знань, умінь, навичок, досвіду, потенціалу в проблемних ситуаціях при здійсненні професійної діяльності (Yevseyev 2011: 11). Однією з найголовніших компетентностей у системі підготовки майбутніх викладачів класичних мов є *методична*. У практиці підготовки майбутніх педагогів – викладачів іноземних мов існує ціла низка дефініцій поняття «методична компетентність», однак мусимо зауважити, що кожна з них орієнтована на майбутніх фахівців-викладачів сучасних іноземних мов (Arakava 2007; Bigich 2006; Khodykina 2011; Mayêr «Formuvannya» 2015; Semenova 2007; Solovova 2010). Тому перед нами постає завдання визначення дефініції методичної компетентності викладача класичних мов, яка враховує особливості цих мов та специфіку професійної діяльності. У визначенні поняття методичної компетентності відштовхуємося від праць О.Бігич, А.Ходикіна, М.Аракави, О.Солововой.

Так, О. Б Бігич під методичною компетентністю вчителя англійської мови початкової школи розуміє сукупність методичних знань, навичок і умінь та індивідуальних, суб'єктивних й особистісних якостей, яка функціонує як здатність проектувати, адаптувати, організовувати, вмотивувати, досліджувати й контролювати навчальний, пізнавальний, виховний і розвиваючий аспекти іншомовної освіти молодших школярів у класній і позакласній роботі з іноземної мови через і під час спілкування з учнями (Bigich 2006: 12-13). А. В. Ходикіна розглядає методичну компетенцію як інтегративну єдність мотиваційних, когнітивних, діагностич-

них, проєктувальних, організаційних, лінгвістичних, креативних, рефлексивних умінь (Khodykina 2011: 8). М. В. Аракава визначає методичну компетентність учителя іноземних мов як здатність здійснювати навчальну діяльність з іноземних мов з урахуванням змісту й умов навчання (Arakava 2007). О. М. Соловова інтерпретує методичну компетентність як знання, навички і вміння; здатність і готовність використовувати їх у процесі педагогічної діяльності, самостійність та ініціативність майбутнього фахівця у вирішенні професійно значущих задач, контактність і комунікабельність, спостережливість і винахідливість (Solovova 2010). З наведених дефініцій простежуємо відсутність спільного розуміння науковцями методичної компетентності, проте більшість дослідників сходяться на тому, що методична компетентність передбачає відповідні методичні знання та вміння, а також здатність їх використовувати у процесі педагогічної діяльності. Таким чином, спираючись на поняття «компетентності», а також на наявні визначення методичної компетентності вчителя / викладача іноземних мов, визначаємо **методичну компетентність викладача класичних мов як систему методичних знань і умінь, здатності та готовності майбутнього фахівця проектувати, організовувати, контролювати, забезпечувати необхідними матеріалами процес навчання класичних мов, мотивувати студентів до вивчення класичних мов; здатність бути гнучким і креативним, готовим до вирішення найрізноманітніших ситуацій (стандартних і нестандартних), пов'язаних з навчанням класичних мов.**

Відповідно до поданої дефініції визначаємо зміст методичної компетентності викладача класичних мов:

- знання компонентів методичної системи;
- знання цілей, змісту, підходів, методів, прийомів, засобів і форм організації навчання класичних мов;
- знання критеріїв та методики добору мовного, мовленнєвого лінгвосоціокультурного матеріалу, текстів для читання;
- знання мотивів, потреб, інтересів, психофізіологічних та індивідуально-типологічних особливостей студентів;
- знання технології формування у студентів ключових компетентностей – лінгвіс-

тичної, мовних, читацької, перекладацької, лінгвосоціокультурної;

- знання методів, засобів та форм контролю знань, навичок та вмінь студентів з латинської та давньогрецької мов;

- уміння та здатність укладати навчальні програми, навчальні посібники, підручники, добирати та створювати електронні засоби навчання класичних мов;

- уміння та здатність проектувати цілі та очікувані результати навчання, моделювати зміст навчання класичних мов залежно від майбутнього фаху студентів;

- уміння та здатність організувати процес навчання мов на основі дидактичних та методичних принципів, добирати найбільш оптимальні методи, прийоми, засоби, організаційні форми навчання;

- уміння та здатність добирати мовний, мовленнєвий та лінгвосоціокультурний матеріал, тексти для читання;

- уміння та здатність мотивувати студентів до вивчення класичних мов, враховувати, але водночас і розвивати їхні психофізіологічні особливості, інтереси, мотиви, потреби, враховувати індивідуально-типологічні особливості студентів;

- уміння та здатність формувати ключові компетентності з класичних мов – лінгвістичну, мовну, читацьку, перекладацьку, лінгвосоціокультурну;

- уміння та здатність застосовувати методи, засоби та форми контролю знань, навичок та вмінь студентів з латинської та давньогрецької мов; здійснювати об'єктивний і валідний контроль;

- готовність здобувати нові знання, набувати уміння діяти в нових і нестандартних ситуаціях, що виникають у навчальному процесі;

- готовність сприймати й адаптуватися до суспільних викликів, змін освітніх концепцій та парадигм, готовність переорієнтувати зміст та методику навчання класичних мов.

Провідним у формуванні методичної компетентності визначаємо метод проектів, який розуміємо, услід за Є.Полат, як певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, що дозволяють вирішити певну проблему під час самостійних дій з обов'язковою презентацією результатів (Polat 2004). Метод проектів орієнтований на розв'язання комплексної проблеми, яка потребує опрацювання додаткових

джерел інформації, інтегрування теоретичного та емпіричного матеріалу, а також презентацію власних здобутків.

У формуванні методичної компетентності метод проектів відіграє важливу роль, оскільки він передбачає наявність значущої в дослідницькому, творчому плані проблеми / завдання, що вимагає інтегрованого знання, дослідницького пошуку для її вирішення; практичну, теоретичну, пізнавальну значущість передбачуваних результатів (результати проектної діяльності у межах методичної компетентності майбутніх викладачів класичних мов є значущими в плані їх подальшого використання у викладацькій професійній діяльності майбутніх педагогів); самостійну (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів; структурування змістовної частини проекту; використання дослідницьких методів, які передбачають певну послідовність дій (визначення проблеми та завдань дослідження; висування гіпотез їх вирішення; обговорення методів дослідження; збір, систематизація та аналіз отриманих даних; підведення підсумків, оформлення результатів, їх презентація; висновки, висування нових проблем дослідження) (Polat 2004). Тож метод проектів орієнтований на формування готовності самостійно студентів вирішувати у майбутньому професійно важливі проблеми, пов'язані з викладанням класичних мов.

У сучасній методиці використовують різні типи проектів – репродуктивні (переказ 1-2 джерел інформації), компіляційні (компілювання доповіді на основі кількох джерел), конструкторські (пошук, систематизація, синтез і аналіз інформації з певної професійної теми), творчі / креативні (вирішення нестандартних ситуацій, створення власних інтелектуальних продуктів). Серед названих видів вважаємо найбільш доцільним використовувати **творчі проекти**, адже навчальний методичний проект орієнтований не лише на «збір» та систематизацію теоретичних знань, а насамперед на розробку практичного продукту – навчальної програми, комплексу вправ і завдань, тестових завдань, плану-конспекту заняття. Усе це потребує творчого підходу від учасників проекту, креативності мислення, творчої презентації.

За тривалістю в часі проекти – короткострокові (1–2 тижні), за кількістю учасників –

парні, групові (3 особи), за місцем виконання – позааудиторні.

Відповідно до змісту методичної компетентності, програмних вимог до дисципліни «Методика навчання класичних мов» виділяємо 7 проектів, які реалізуються у межах практичних занять і які здатні, як показує навчальна практика, сформуванню необхідних знань, вміння, здатність та готовність студентів до майбутньої викладацької роботи.

Укладання навчальної програми (компетентнісний підхід).

Формування лексичної компетентності з класичних мов.

Формування граматичної компетентності з класичних мов.

Формування лінгвосоціокультурної компетентності з класичних мов.

Формування мовленнєвої компетентності в читанні.

Комплексний підсумковий тест.

Практичне заняття (план-конспект).

Проект «Укладання навчальної програми (компетентнісний підхід)» студенти виконують після прослуховування лекцій про цілі та зміст навчання класичних мов.

Студенти обирають одну з *підтем* проекту: Навчальна програма з латинської мови для студентів спеціальності «Історія», Навчальна програма з латинської мови для студентів спеціальності «Філософія», Навчальна програма з латинської мови для студентів спеціальності «Філологія (іноземні мови)», Навчальна програма з латинської мови для студентів спеціальності «Філологія (українська)», Навчальна програма з латинської мови для студентів спеціальності «Медицина», Навчальна програма з латинської мови для студентів спеціальності «Біологія», Навчальна програма з латинської мови для студентів спеціальності «Право», Навчальна програма з давньогрецької мови для студентів спеціальності «Філософія», Навчальна програма з латинської мови для студентів спеціальності «Релігієзнавство».

Мета проекту – сформуванню у студентів уміння та здатність добирати навчальні матеріали, на їхній основі укладати навчальні програми з класичних мов, враховуючи спеціальність, за якою здійснюється підготовка студентів.

Учасники проекту та тривалість виконання: проект виконують зазвичай 2 студенти (можливо 3) упродовж 2 тижнів.

Інструкція щодо виконання проекту: учасники проекту мають ознайомитися з уже існуючими програмами, проаналізувати їх, визначивши спрямованість їх на формування ключових компетентностей; проаналізувати підручники та навчальні посібники, призначені для студентів певного фаху; розробити власну програму, описавши зміст ключових компетентностей – обсяги матеріалу, результати навчання (що студенти повинні знати, вміти, до чого мають бути здатними та готовими); зміст має бути релевантним кількості годин.

Захист проекту, оцінювання, рефлексія: кожна творча група презентує проект, після чого відбувається його аналіз, самоаналіз, оцінювання.

Проект: «Формування лексичної компетентності з класичних мов» студенти виконують після прослуховування лекції про формування лексичної компетентності, яка охоплює такі питання: поняття лексичної компетентності та її склад, цілі навчання лексики, відбір лексичного матеріалу, вправи та завдання для навчання лексики класичних мов, комбінування лексичних навичок в уміння читання.

Підтеми проекту: Фахова лексика (за спеціальностями: «Історія», «Філософія», «Філологія», «Медицина», «Біологія», «Право», «Релігієзнавство»). Розмовна лексика: лексичні групи, об'єднані семантикою «рух, переміщення»; «людина: частини тіла, дії, ознаки»; «повсякденні побутові заняття римлян / греків»; «рослини», «тварини», «клімат», «природне навколишнє середовище».

Мета проекту – сформуванню у студентів уміння та здатність добирати лексичний мінімум в обсязі близько 20-30 кореневих слів, укладати комплекси вправ і завдань для формування лексичних рецептивних навичок.

Учасники проекту та тривалість виконання: проект виконують зазвичай 2 студенти (можливо 3) упродовж 1 тижня.

Інструкція щодо виконання проекту: виконавці проекту мають ознайомитися з програмними вимогами щодо лексичного мінімуму студентів відповідної спеціальності; спроектувати очікуваний результат навчання лексики; проаналізувати підручники, навчальні посібники на наявність і доцільність вивчення сту-

дентами тієї чи іншої групи лексики. На основі відповідних критеріїв дібрати лексичний мінімум, укласти комплекс вправ, орієнтованих на формування лексичних рецептивних навичок, інтегрованих в уміння читання.

Захист проекту, оцінювання, рефлексія: кожна творча група презентує проект, після чого відбувається його аналіз, самоаналіз, оцінювання.

Проект: «Формування граматичної компетентності з класичних мов» студенти виконують після прослуховування лекції про формування граматичної компетентності, яка охоплює такі питання: поняття граматичної компетентності та її склад, цілі навчання граматики, відбір граматичного матеріалу, вправи та завдання для навчання граматики класичних мов, комбінування граматичних навичок в уміння читання.

Підтеми проекту: «Граматичні категорії дієслова. Словниковий запис дієслова. Часи системи інфекта. Praesens, Imperfectum, Futurum I activi»; «Словниковий запис іменника. Граматичні категорії іменника. Парадигми іменників та прикметників I-II відміни. Вільний порядок слів у латинській мові»; «Парадигми іменників та прикметників III відміни», «Парадигми іменників IV-V відмін. Девіації у системі іменникового відмінювання, причини їх виникнення»; «Часи системи перфекта: Perfectum, Plusquamperfectum, Futurum II activi»; «Форми пасивного стану»; «Займенники латинської мови», «Синтаксичні звороти з інфінітивом та дієприкметником».

Мета проекту – сформувати у студентів уміння та здатність добирати граматичний мінімум, необхідний для розуміння граматичної підсистеми мови та читання текстів у межах програмних вимог; укладати комплекси вправ і завдань для формування граматичних рецептивних навичок.

Учасники проекту та тривалість виконання: проект виконують зазвичай 2 студенти (можливо 3) упродовж 1 тижня.

Інструкція щодо виконання проекту: виконавці проекту мають ознайомитися з програмними вимогами щодо граматичного мінімуму студентів відповідної спеціальності; спроектувати очікуваний результат навчання граматики; проаналізувати підручники, навчальні посібники на наявність і доцільність вивчення студентами того обсягу матеріалу, який пода-

ється; провести добір матеріалу відповідно до кількості годин, відведеної для вивчення латини. На основі відповідних критеріїв дібрати граматичний матеріал, укласти комплекс вправ, орієнтованих на формування граматичних рецептивних навичок, інтегрованих в уміння читання.

Захист проекту, оцінювання, рефлексія: кожна творча група презентує проект, після чого відбувається його аналіз, самоаналіз, оцінювання.

Проект: «Формування лінгвосоціокультурної компетентності з класичних мов» студенти виконують після прослуховування лекції про формування лінгвосоціокультурної компетентності, яка охоплює такі питання: поняття лінгвосоціокультурної компетентності та її склад, екстралінгвістичні (країнознавчі), лексико-фразеологічні, граматичні, читацько-інтерпретаційні складові лінгвосоціокультурної компетентності; цілі формування лінгвосоціокультурної компетентності та очікуваний результат, добір лінгвального та екстралінгвального матеріалу, вправи та завдання для формування лінгвосоціокультурної компетентності.

Підтеми проекту: «Житло / їжа / одяг давніх римлян / греків»; «Міф як культурний феномен, основні міфічні постаті, відображення міфологічних уявлень у мовній картині світу давніх греків та римлян»; «Державний устрій римлян / греків (окремого історичного періоду – на вибір студентів)»; «Історична подія (на вибір студентів)»; «Економіка та види діяльності давніх римлян / греків»; «Духовні цінності давніх римлян / греків»; «Особливості сприйняття та відображення світу давніх римлян / греків у системі займенників латинської / давньогрецької мови»; «Особливості сприйняття та відображення часу давніх римлян / греків у відповідних часових формах дієслова»; «Особливості сприйняття та відображення світу давніх римлян / греків у граматичних категоріях роду й числа»; «Особливості сприйняття та відображення світу давніх римлян / греків у граматичних категоріях способу та стану».

Мета проекту – сформувати у студентів уміння та здатність добирати лінгвальний та екстралінгвальний лінгвосоціокультурний матеріал (лексичні / граматичні одиниці, речення, тексти) з різних джерел, аналізувати та систематизувати його; укладати

комплекси вправ і завдань для формування лінгвосоціокультурних навичок та вмінь – розпізнавати культурно марковані одиниці мови поза контекстом та в контексті.

Учасники проекту та тривалість виконання: проект виконують зазвичай 2 студенти (можливо 3) упродовж 1 тижня.

Інструкція щодо виконання проекту: виконавці проекту мають ознайомитися з програмними вимогами щодо лінгвосоціокультурної компетентності студентів відповідної спеціальності; спроектувати очікуваний результат навчання; провести добір екстралінгвального (країнознавчої інформації) та лінгвального (лексичного, граматичного, паремійного, текстового матеріалу); укласти комплекс вправ та завдань, спрямованих на формування лінгвосоціокультурних знань, навичок, умінь. Кінцевим результатом має стати здатність студентів інтерпретувати культурно марковану інформацію в текстах.

Захист проекту, оцінювання, рефлексія: кожна творча група презентує проект, після чого відбувається його аналіз, самоаналіз, оцінювання.

Проект: «Формування мовленнєвої компетентності в читанні» студенти виконують після прослуховування відповідної лекції, яка охоплює такі питання: поняття мовленнєвої компетентності в читанні та її зміст, психолінгвістичні основи процесу читання, розуміння та інтерпретації текстів; цілі навчання читання та очікуваний результат; аналітичне та синтетичне читання; добір текстів для читання, вправи та завдання для навчання аналітичного й синтетичного читання.

Підтеми проекту: учасники проекту обирають будь-яку тематику для читання й обирають 2 тексти – один для аналітичного читання, один – для синтетичного читання.

Мета проекту – сформулювати у студентів умінь та здатність добирати тексти для читання відповідно до граматичних тем, груп лексики, лінгвосоціокультурних особливостей класичних мов, з урахуванням майбутнього фаху тих, кого вони будуть навчати читати тексти класичними мовами; укладати комплекси вправ і завдань для формування умінь аналітичного та синтетичного читання.

Учасники проекту та тривалість виконання: проект виконують зазвичай 2 студенти (можливо 3) упродовж 1 тижня.

Інструкція щодо виконання проекту: виконавці проекту мають ознайомитися з програмними вимогами щодо тематики текстів для читання та умінь, якими мають оволодіти студенти певної спеціальності; дібрати тексти для читання; укласти комплекс вправ та завдань, спрямованих на формування умінь читання та інтерпретації. Кінцевим результатом має стати здатність студентів читати, розуміти зміст та інтерпретувати смисл текстів.

Захист проекту, оцінювання, рефлексія: кожна творча група презентує проект, після чого відбувається його аналіз, самоаналіз, оцінювання.

Проект: «Комплексний підсумковий тест» студенти виконують після прослуховування відповідної лекції, яка охоплює такі питання: функції, методи, форми, об'єкти контролю; поняття тесту, типи тестів для перевірки знань, навичок та вмінь з класичних мов, методика укладання та пілотування тестів.

Підтеми проекту: для учасників проекту орієнтиром в укладанні тесту має слугувати граматична тема, до якої вони доповнюють лексичний мінімум, лінгвосоціокультурну інформацію, тексти для читання. Кожна творча група учасників проекту добирає 1 граматичну тему (з переліку, наведеному в попередньому тесті).

Мета проекту – сформулювати у студентів умінь та здатність укладати тести для перевірки рівня сформованості знань, навичок та вмінь з класичних мов.

Учасники проекту та тривалість виконання: проект виконують зазвичай 2 студенти (можливо 3) упродовж 1 тижня.

Інструкція щодо виконання проекту: виконавці проекту мають ознайомитися з програмними вимогами щодо цілей, результату та змісту навчання латинської / давньогрецької мов студентів певної спеціальності (для яких вони укладатимуть тест); розробити тестові завдання (обрати найбільш оптимальний тип тесту) для перевірки граматичних знань та навичок, лексичних знань та навичок, лінгвосоціокультурних знань, навичок та вмінь; умінь читання.

Кінцевим результатом має стати здатність студентів укладати тести.

Захист проекту, оцінювання, рефлексія: кожна творча група презентує проект, після чого відбувається його аналіз, самоаналіз, оцінювання.

Проект: «Практичне заняття (план-конспект)» студенти виконують після прослуховування відповідної лекції з форм організації навчання класичних мов, яка охоплює, зокрема, такі питання: практичне заняття як провідна форма організації навчання класичних мов, цілі практичних занять, структура практичних занять, методи та прийоми організації та проведення різних етапів практичного заняття.

Підтеми проекту: для учасників проекту орієнтиром в укладанні тесту має слугувати граматична тема, з якою вони інтегрують лексичний, лінгвосоціокультурний, текстовий матеріал.

Мета проекту – сформувати у студентів уміння та здатність складати плани-конспекти комбінованих практичних занять з латинської та / або давньогрецької мови.

Учасники проекту та тривалість виконання: проект виконують зазвичай 2 студенти (можливо 3) упродовж 2 тижнів.

Інструкція щодо виконання проекту: виконавці проекту мають ознайомитися з програмними вимогами щодо навчальної дисципліни, сформувати цілі навчання та очікуваний результати; визначитися з типом практичного заняття (комбінований), згадати його структуру; обираючи граматичну тему як ключову,

виконавці проекту повинні дібрати граматичний, мінімум заняття, обміркувати й дібрати лексичний, лінгвосоціокультурний матеріал, речення та тексти для читання й аналізу; виконавці проекту, відштовхуючись від наявних принципів навчання, застосовуючи існуючі методи та прийоми навчання, мають розробити форми роботи для повторення, актуалізації опорних знань, стимулювання навчальної діяльності студентів, презентації та тренування навчального матеріалу, перевірки знань, навичок та вмінь студентів; усі методичні прийоми повинні відповідати цілям практичного заняття й орієнтуватися на їх досягнення.

Кінцевим результатом має стати здатність студентів складати план-конспект практичного заняття з класичних мов.

Захист проекту, оцінювання, рефлексія: кожна творча група презентує проект, після чого відбувається його аналіз, самоаналіз, оцінювання.

Реалізація кожного проекту потребує критеріїв та норм його оцінювання. Кожен проект пропонуємо оцінювати 10-ма балами. У таблиці наводимо критерії та норми оцінювання методичних проектів (Табл. 1).

Таблиця 1

Критерії та норми оцінювання методичних проектів

<i>Назва проекту</i>	<i>Критерії та норми оцінювання</i>
Укладання навчальної програми (компетентнісний підхід).	Відповідність програми цілям дисципліни «латинська / давньогрецька мова» в системі підготовки фахівців за певною спеціальністю: 0–2 бали. Достатність і доступність обсягу матеріалу, що репрезентує зміст компетентності (граматичної, лексичної, лінгвосоціокультурної, читацької), який має бути достатнім і релевантним кількості визначених на вивчення мови годин, обґрунтованість і доцільність результату навчання: 0–2 бали по кожній компетентності.
Формування лексичної компетентності з класичних мов.	Добір матеріалу (0–4 бали): Чіткість та ґрунтовність визначених цілей навчання та прогнозованого результату: 0–1 бал.
Формування граматичної компетентності з класичних мов.	Достатність і доступність дібраного матеріалу: 0–2 бали. Відповідність матеріалу програмним вимогам: 0–1 бал.
Формування лінгвосоціокультурної компетентності з класичних мов.	Укладання комплексу вправ і завдань (0–6 балів): Логічна послідовність вправ і завдань: 0–2 бали. Достатня (4 і більше разів) та рівномірна повторюваність мовних одиниць у вправах: 0–4 бали.
Формування мовленнєвої компетентності в читанні.	Добір матеріалу (0–5 балів): Відповідність текстів майбутньому фахові студентів, змістовність та інформативність: 0–2 бали. Завершеність, доступність текстів за обсягом та мовними засобами: 0–2 бали.

	<p>Інтерпретаційний характер тексту (наявність інформації, яка потребує інтерпретації): 0–1 бал.</p> <p>Укладання комплексу вправ і завдань (0–5 балів):</p> <p>Достатність вправ та завдань для на етапі підготовки до читання та сприйняття тексту (граматичні, лексичні, лінгвосоціокультурні): 0–3 бали.</p> <p>Достатність вправ і завдань для перевірки повноти й глибини розуміння: 0–2 бали.</p>
Комплексний підсумковий тест.	<p>Разом: 10 балів.</p> <p>Всеохопність завдань тесту (тест має охоплювати завдання на перевірку лексичних, граматичних, лінгвосоціокультурних навичок, читацьких умінь, передбачених програмними вимогами): 0–4 бали (1 бал на кожну компетентність);</p> <p>Диференційна здатність (наявність завдань різного рівня складності): 0–2 бали.</p> <p>Достатність та економність у часі (має бути розрахований приблизно на 2 академічні години): 0–1 бал.</p> <p>Чіткість і зрозумілість інструкцій: 0–1 бал.</p> <p>Валідність тесту (доцільність вибору завдань, релевантних навичкам та вмінням, що перевіряються): 0–2 бали.</p>
Практичне заняття (план-конспект)	<p>Разом 10 балів:</p> <p>Наявність освітньої, практичної, розвивальної та виховної цілей та відповідність їх програмним вимогам: 0–2 бали.</p> <p>Спрямованість практичного заняття на досягнення поставлених цілей (є достатня кількість вправ і завдань, необхідних для досягнення кожної поставленої мети): 0–2 бали.</p> <p>Наявність усіх необхідних композиційних елементів практичного заняття: 0–1 бал.</p> <p>Повнота та науковість викладення матеріалу: 0–1 бал.</p> <p>Логічна послідовність вправ і завдань: 0–1 бал.</p> <p>Достатня (4 і більше разів) та рівномірна повторюваність мовних одиниць у вправах: 0–2 бали.</p> <p>Валідність підсумкового (доцільність вибору завдань, релевантних навичкам та вмінням, що перевіряються): 0–1 бал.</p>

Висновки. Отже, аналізу наукової літератури, присвяченої формуванню методичної компетентності майбутніх викладачів, проектній методиці, аналіз програм з методики навчання класичних мов дали можливість окреслити методичну компетентність викладача класичних мов як систему методичних знань і вмінь, здатності та готовності майбутнього фахівця проектувати, організовувати, контролювати, досліджувати, забезпечувати необхідними матеріалами процес навчання класичних мов, мотивувати студентів до вивчення класичних мов; здатність бути гнучким і креативним, готовим до вирішення найрізноманітніших ситуацій, пов'язаних з навчанням класичних мов. Обґрунтовано доцільність використання у процесі формування методичної компетентності короткострокових парних (іноді групових) позааудиторних творчих проектів,

які орієнтовані на формування знань, навичок, вмінь, здатності та готовності, які складають зміст методичної компетентності.

Перспективою подальших досліджень має стати експериментальна перевірка ефективності розроблених проектів у формуванні методичної компетентності майбутніх викладачів класичних мов, а також розробка на основі даних експерименту моделі організації процесу навчання.

References

Arakava M.V. (2007). Formirovaniye metodicheskoy kompetentsii v obuchenii chteniyu na yaponskom yazyke u studentov starshikh kursov pedagogicheskikh vuzov: yaponskiy yazyk kak vtoroy inostrannyy (Аракава М. В. Формирование методической компетенции в обучении чтению на японском языке у студентов старших курсов педагогических

вузов : японский язык как второй иностранный : автореферат дис. ... кандидата педагогических наук : 13.00.02 / Аракава Мария Валерьевна; [Место защиты: Рос. гос. пед. ун-т им. А.И. Герцена]. – Санкт-Петербург. – 24 с.). Print.

Bígich O. B. (2006). Teoriya í praktika formuvannya metodichnoí kompetentsíí vchitel'ya ínozemnoí movi pochatkovoí shkoli (Бігич О.Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи: Навчальний посібник. – К.: Ленвіт, 2006. – 200 с.). Print.

Ibragimova L. A., Kompetentnostnyy podkhod: metodologicheskaya osnova sovremennogo obrazovaniya (Competence approach the methodological basis of modern education) / Ibragimova L. A., Petrova G. A., Trofimenko M. P. // Vestnik NVGU. 2010. №1. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/kompetentnostnyy-podkhod-metodologicheskaya-osnova-sovremennogo-obrazovaniya> (data obrashcheniya: 28.01.2018).

Khodykina A.V. (2011). Formirovaniye metodicheskoy kompetentsii bakalavra pedagogiki v oblasti inostrannykh yazykov na osnove integrativnogo podkhoda (Ходыкина А. В. Формирование методической компетенции бакалавра педагогики в области иностранных языков на основе интегративного подхода: английский язык, языковой факультет: диссертация ... кандидата педагогических наук: 13.00.02. – М., – 186 с.). Print.

Mayêr N.V. (2015). Formuvannya metodichnoy kompetentnosti u maybutnikh vkladachiv frantsuz'koi movi: teoriya í praktika. Monografiya / Natalíya Vasilívná. – К.: Vid. tsentr KNLU. (Майєр Н.В. Формування методичної компетентності у майбутніх викладачів французької мови: теорія і практика. – К.: КНЛУ, 2015. – 471 с.) Print.

Polat Ye. (2004). Metod proyektov: tipologiya i struktura (Полат Е. Метод проектов: типология и структура // Лучшие страницы педагогической прессы. – №1. – С. 9-17). Print.

Semenova Ye. (2007). Formirovaniye professional'noy kompetentnosti budushchikh uchiteley inostrannogo yazyka na osnove kontekstnogo podkhoda (Семенова Е. С. Формирование профессиональной компетентности будущих учителей иностранного языка на основе контекстного подхода : автореферат дис. ... канд. пед. н.: 13.00.08. – Йошкар-Ола, 2007. – 25 с.). Print.

Solovova N.V. (2010). Metodicheskaya kompetentnost' prepodavatelya vuza (Methodical competence of the teacher of the university): Monografiya. M.: Izd vo APK i PPRO. Соловова Н.В. Методическая компетентность преподавателя вуза: монография. – М.: Изд-во Академии повышения квалификации, 2010.– 323 с.). Print.

Tatarnitseva S. (2003). Metodicheskaya kompetentsiya uchitelya i yeye formirovaniye v protsesse samostoyatel'noy raboty studentov (Татарницева С. Н. Методическая компетенция учителя и ее формирование в процессе самостоятельной работы студентов: автореферат дис. ... кандидата педагогических наук: 13.00.08 / Сам. гос. пед. ун-т. – Тольятти, 2003. – 21 с.). Print.

Yevseyev A. B. Kompetentnostnyy podkhod k professional'no-yazykovoy podgotovke menedzherov turizma v vuze (Евсеев А. Б. Компетентностный подход к профессионально-языковой подготовке менеджеров туризма в вузе: автореферат дис. ... кандидата педагогических наук: 13.00.08 / Евсеев Андрей Борисович; [Место защиты: Моск. гос. ун-т культуры и искусств]. – М., 2011. – 24 с.). Print.

DEVELOPING PEDAGOGICAL COMPETENCE IN PROSPECTIVE TEACHERS OF CLASSICAL LANGUAGES THROUGH PROJECT METHODOLOGY

Vyacheslav Shovkovy

Department of Teaching Methodology of Ukrainian and Foreign Languages and Literatures, Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Abstract.

Background. The professional activity of a teacher requires a wide range of skills and personal qualities including flexibility, creativity, getting adjusted to learning conditions, the ability to select an appropriate teaching methodology and assessment technique as well as compile syllabuses, educational materials, textbooks, etc. All these skills and qualities are components of pedagogical competence which is the key to professional training of prospective teachers of classical languages. Developing the above-mentioned competence requires specific

training so that it fully reflects real conditions of teaching activity. Therefore, to develop pedagogical competence, the author suggests making use of project methodology with the focus on simulating real professional activities of a teacher.

Purpose. The article aims at defining the concept of pedagogical competence of a classical languages teacher. It describes the competence structure, considers the project methodology in terms of its implementation in teacher training as well as develops criteria to assess the acquisition level of the competence under discussion.

Results. Based on the analysis of a number of researches, pedagogical competence of a classical languages teacher is defined as a system of knowledge and skills, abilities and readiness of a prospective teacher to design and organize the process of teaching classical languages. Additionally, the competence involves assessment skills, the ability to design educational materials and motivate students to learn classical languages, be flexible and creative while addressing a variety of standard and non-standard situations in the classroom. With these concepts in mind, the author insists on project methodology underlying the process of building pedagogical competence. In particular, 7 short-term creative projects were developed to be carried out in pairs or groups. They include: Designing a syllabus (competence-based approach); Building lexical competence in classical languages; Developing grammatical competence in classical languages; Shaping linguistic and sociocultural competence in classical languages; Building competence in reading; Designing a final test; Planning a class in classical languages. The level of competence acquisition is assessed relying on the following criteria: the quality of the selected teaching materials, compliance of the materials with the curriculum requirements, arrangement of exercises and tasks, the quality of exercises, and the correlation of the language material with professional needs of the students.

Discussion. In further research, we think it necessary to experimentally verify the effectiveness of the developed projects for building pedagogical competence of prospective teachers as well as to model the teaching process based on experimental data

Key words: classical languages, Latin, Ancient Greek, pedagogical competence, project methodology, criteria for assessing pedagogical projects.

Vitae:

Vyacheslav Shovkovy, Dr.Sc. in Pedagogy, professor, Head of Department of Teaching Methodology of Ukrainian and Foreign Languages and Literatures, Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine. His scientific interests: Teaching methodology of classical and modern languages.

Correspondence: schovk@bigmir.net